

Janne Kesäniemi

Musiikin teoriaa ja biisien nikkarointia

**Opinnäytetyö
CENTRIA AMMATTIKORKEAKOULU
Musiikin koulutusohjelma
Marraskuu 2013**

TIIVISTELMÄ OPINNÄYTETYÖSTÄ

Yksikkö Kokkola-Pietarsaari	Aika Marraskuu 2013	Tekijä/tekijät Janne Kesäniemi
Koulutusohjelma Musiikki		
Työn nimi Musiikin teoriaa ja biisien nikkarointia		
Työn ohjaaja Kirsti Rasehorn	Sivumäärä 43 + 4	
Työelämäohjaaja Kirsti Rasehorn		
<p>Miten motivoida oppilaat opiskelemaan musiikin teoriaa? Laadullista tutkimusta edustava pedagoginen opinnäytetyöni pohjautuu suurelta osin Keski-Pohjanmaan opiston laululinjalla pitämiini musiikin teorialunteihin ja biisintekokursseihin. Halusin tutkia, miten oppilaat saisi kiinnostuneemmiksi musiikin teorian opiskelusta ja mikä olisi tähän tehokkain metodi. Tältä pohjalta laadin oman opintojakson opetussuunnitelmineen. Sisällöksi työstin oppilailleni mielenkiintoisia musiikin teoriaan ja säveltapailuun liittyviä tehtäviä kuten esimerkiksi rytmin lukua, rytmidiktaatteja, säveltapailua, melodiadiktaatteja, harmoniaoppia, rakenneoppia, sanoittamista, soitinoppia ja studiotekniikkaa.</p> <p>Opinnäytetyöprosessissani kehittelin opetusmetodiani tarkoin tutkien oppilaiden motivaatiota, omaa opetusfilosofiaani ja pedagogisia näkemyksiäni. Halusin myös tehdä tarkat tuntisuunnitelmat, minkä mukaan opettajan on helppo edetä kohti valmista tuotosta tavoitteena saada biisit nuottipaperilta kuunneltavaan muotoon.</p> <p>Säveltäminen osoittautui tehokkaaksi keinoksi opettaa musiikin teoriaa. Omien kappaleiden säveltäminen edisti oppilaan motivaatiota teoriaopintoja kohtaan monella tavoin. Oppilaat alkoivat itse vapaaehtoisesti ottamaan selvää musiikin teoriasta edetessään omien biisien sävellyksessä. Opinnäytetyön tuloksena syntyi oma biisintekokurssin opetussuunnitelma, joka on osittain sisällytetty opinnäytetyöhöni. Myös oma ammattiosaamiseni syveni monipuolisesti tutkiessani tarkoin oppilaiden mielenkiinnonkohteita ja omaa opetusfilosofiaani. Kokemuksellinen projektioppiminen osoittautui tehokkuuden lisäksi myös mieluisaksi oppilaille sekä myös opettajalle.</p>		

Asiasanat

Biisinteko, kokemuksellinen oppiminen, musiikkioppilaitos, musiikin teoriaopetus, opetussuunnitelma, sanoittaminen, säveltäminen,

ABSTRACT

Unit Kokkola-Pietarsaari	Date November 2013	Author/s Janne Kesäniemi
Degree programme Music		
Name of thesis Music theory studies by songwriting		
Instructor Kirsti Rasehorn		Pages 43 + 4
Supervisor Kirsti Rasehorn		
<p>How to motivate students to learn music theory? This qualitative research, which is my pedagogical thesis, is largely based on music theory lessons and songwriting courses, which I held at the Central Ostrobothnia Institute. I wanted to explore how the students could be motivated to study music theory and what would be the most effective method for it. Based on this, designed my own course and its curriculum. The content was planned to motivate students and it included music theory and ear training tasks, such as rhythm reading and dictates, melodic dictates, harmony, composition, lyrics, instrumentation and studio technology.</p> <p>In my thesis I processed and developed my teaching method by carefully studying both the students' motivation and my own philosophy of teaching and pedagogical views. I also wanted to make detailed lesson plans, guiding the teacher easily towards the finished product, transferring to played music format.</p> <p>Composing proved to be an effective tool to teach music theory: Composing their own songs increased the student's motivation in theoretical studies in numerous ways. During the composing process the students began voluntarily to solve the theoretical questions of music. As a result of my research process songwriting course curriculum, which is partly included in my thesis. In addition, my professional knowledge increased and diversified with careful observations of students' interests and my own teaching philosophy. Experimental learning project proved to be effective, but also a pleasing method for the students and teacher.</p>		
Key words Songwriting, experimental learning, music school, music theory studies, curriculum, writing lyrics, composing		

**TIIVISTELMÄ
ABSTRACT**

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	1
2 BIISINTEKOKURSSIN LÄHTÖKOHDAT	3
3 PEDAGOGISET NÄKEMYKSET	5
3.1 Yhteistoiminnallinen oppiminen	5
3.2 Tutkiva oppiminen	6
3.3 Kokemuksellinen oppiminen	7
3.4 Soveltaminen käytäntöön	7
4 OPETUSSUUNNITELMA JA –SISÄLTÖ	8
4.1 Teoriaosuus	8
4.2 Lyhyt soitinoppi	17
4.3 Rakenneoppi	19
4.4 Sanoittamisen perusteita	22
4.5 Oman biisin nikkarointia	24
4.6 Äänittäminen	35
4.7 Opiskelijapalaute	37
5 POHDINTA	38
LÄHTEET	42
LIITTEET	
1 Tasotesti	44
2 Nuotti (esikoinen)	48
3 Rumpukompit	50
4 Biisilista	51

1 JOHDANTO

Idean tähän opinnäytetyöhöni olen saanut etsiessäni parasta tapaa motivoida musiikinopiskelijaa perustason teoriaopintoihin. Rytmiin ja melodioiden muistaminen ja kirjoittaminen ylös tai harmonian monimutkaiseksi koetut lainalaisuudet, äänenkuljetuksesta puhumattakaan, ovat tuottaneet monelle muusikonalulle harmaita hiuksia. ”Pakko on kuitenkin sinne teorialuokillekin mennä, kun lukujärjestyksessä niin lukee.” Olen löytänyt monia kivoja tapoja opiskella musiikin lainalaisuuksia. Monista mukavista opetusmetodeista parhaaksi olen havainnut kuitenkin säveltämisen, ja vaikka kuulostaa ehkä vähän oudolta, niin myös sanoittaminen on erittäin hyvä tapa oppia musiikin teoriaa.

Ensimmäinen biisintekokurssini syntyi ikään kuin vahingossa Keski-Pohjanmaan opiston laululinjalla, jossa toimin musiikin teoriaopettajana vuosina 2009 – 2013. Kansanopistossa ei noudateta perinteisiä kurssitutkintoihin tähtäävää opetussuunnitelmaa vaan kurssi toteutetaan oppilaslähtöisesti. Henkilökohtaisessa opetussuunnitelmassa otetaan huomioon oppilaiden lähtötaso, valmiudet ja motivaatio opiskella teoriaa. Opetussuunnitelman tekeminen tuntui aluksi työläältä, mutta kun tutustuin oppilaisiin paremmin ja pääsin suunnittelussa alkuun, työ alkoi muuttua mielenkiintoiseksi.

Olen opettanut jonkin verran myös musiikinteorian peruskursseja 1/3-3/3 - sekä musiikintuntemusta. Opetan myös rytmikkaa ja pop/jazz-musiikin historiaa Keski-Pohjanmaan konservatoriossa. Rummut ja lyömäsoittimet ovat pääinstrumenttini, joten myös rumpu- ja lyömäsoitintunnit kuuluvat työnkuvaani. Työhöni sisältyy myös kuoronjohtoa ja bändiohjausta. Opetan lisäksi studiotekniikkaa Keski-Pohjanmaan opiston laululinjalaisille, teorian ja rytmimusiikin historian ohella. Kaikki tämä tapahtuu opiskeluni ohessa (musiikkipedagogi AMK, Centria ammattikorkeakoulu).

Tässä laadullisessa, pedagogisessa opinnäytetyössäni kokoan kaiken ammatillisen tietotaitoni ja opetuskokemukseni yhteen pakettiin ja pyrin luomaan opiskelijapalautetta, omaa hiljaista tietoani ja opetusfilosofiaani sekä

lähdeaineistoa hyödyntäen uudenlaisen teoriakurssin, jonka työkaluina ovat säveltäminen, sanoittaminen, soittaminen ja äänittäminen. Tarkoitus on myös luoda valmis opetussuunnitelma, jota voidaan käyttää esimerkiksi musiikkiopistoissa ja konservatorioissa.

Suomessa on muutama samantyyppinen opintojakso, jotka keskittyvät enemmän itse kappaleiden säveltämiseen tai sanoittamiseen, kuin musiikinteoriaopintoihin: Joensuun konservatoriossa on käynnissä biisinikkarikurssi, joka pohjautuu Jaana Raivion (2009) tekemään samannimiseen pedagogiseen kehittämishankeraporttiin. Myös Helsingin ja Turun konservatorioissa (Aksentti 2011; Turun konservatorio 2013) on biisintekokurssi. Sävellyskursseja järjestetään myös joissain kansanopistoissa ja lukioissa. Lisäksi sävellys- ja sovituskursseja järjestetään useimmissa konservatorioissa. Musiikin ammattiopintojen kurssisisältöjä (Sibelius-Akatemia, ammattikorkeakoulut ja yliopistot) en käsittele opinnäytetyössäni.

2 BIISINTEKOKURSSIN LÄHTÖKOHDAT

Kurssi on toistaisesti rajattu vain pop/rock-genreihin, koska pop/rock-musiikki perustuu pääsääntöisesti yksinkertaisiin sointukulkuihin ja yksinkertaisimpiin melodioihin. Pop/rock-musiikki on myös helposti lähestyttävää ja sitä kuulee kaikkialla, joten sen avulla on helpompi aloittaa omien biisien säveltäminen kuin esimerkiksi jazz-musiikilla. Jazzia säveltävän on oltava teoriaopinnoissa jo seuraavalla tasolla. On osattava esimerkiksi käsitellä laajempia sointuja sekä monimutkaisempaa rytmikkaa. Toisaalta jatkokurssiksi voisi ajatella hyvinkin jazz-sävellyksiin keskittyvää kurssia, minkä avulla voisi laajentaa oppilaan harmonia- ja rytmikäsitystä. Mukaan tulisi myös paljon uutta rakenneoppia.

Myös klassisen musiikin säveltämisestä isommalle orkesterille käsittelevä kurssi olisi hyvä esimerkiksi musiikintuntemusta opiskeleville. Kurssilla tutustuttaisiin sinfoniaorkesterin soittimiin ja musiikin eri aikakausiin renessanssista romantiikkaan.

Tasoltaan biisintekokurssini on tarkoitettu 2/3-3/3 -teoriaa opiskeleville. Optimaalinen kurssilainen on myös aikuisoppilas, joka on joskus opiskellut teorioita ja haluaa kerrata opintoja hieman erilaisella tavalla. Tai konservatorioon perustutkintoa opiskelemaan tullut oppilas, joka haluaa kerrata unohdettuja teoriaopintojaan.

Kurssin sanoituskielen olen rajannut suomen kieleen. Opintopistelajuudeltaan kurssi on noin 5 opintopistettä ja kestoltaan lukuvuoden.

Kurssi jakautuu neljään eri vaiheeseen:

1. Teoriaosuus

- Musiikinteorian perusteita. Opetellaan kaikki tarvittava, mitä biisinkirjoittaminen vaatii tällä kurssilla.
- Kuunnellaan biisejä eri tyyllilajeista. Analysoidaan niiden rakenteita, rytmejä, sointukulkuja ja sanoituksia.
- Lyhyt soitinoppi, jossa läpileikkaus rytmimusiikin yleisimpiin soittimiin

(rummut, basso, kitara ja koskettimet).

- Opetellaan sanoittamisen perusteita
- Tehdään harjoitusbiisi

2. Säveltäminen ja sanoittaminen

- Oppilas tekee suunnitelman biisistä
- Suunnitelman pohjalta tehdään rakenne nuottipaperille
- Kirjoitetaan alustava harmonia reaalisointumerkintänä nuottipaperille
- Sävelletään melodia ja kirjoitetaan se nuottipaperille
- Kirjoitetaan sanat

3. Sovittaminen

- Sanojen sovittaminen melodiaan
- Rytmisyys, tempo ja tyylilajin tarkastelu
- Kompkaus (rummut, basso, kitara ja koskettimet)
- Taustalaulut
- Puhallin- ja jousisovitukset

4. Äänittäminen

- Tutustutaan kotistudiolaitteisiin
- Johdatus äänitystekniikkaan
- Pohjien äänittäminen (rummut, kitara, basso, koskettimet)
- Laulujen äänittäminen
- Miksaus ja masterointi
- Levyn kansien suunnittelu ja teko

3 PEDAGOGISET NÄKEMYKSET

Biisintekokurssini neljä vaihetta sisältävät paljon erilaisia opetusmetodeita: Oppimiskäsitykset eivät suinkaan sulje toinen toistaan pois, vaan pikemminkin lomittuvat toisiinsa. Koenkin, että usein on hyvä omaksua piirteitä useammasta oppimiskäsityksestä. Kaikille oppilaille eivät sovi kaikki oppimiskäsitykset ja tavat opettaa. Tulee huomioida, että ryhmässä on kaikenlaisia oppilaita, minkä vuoksi opetuksessa olisi hyvä käyttää monenlaisia oppimiskäsityksiä. Tällöin opetus olisi kaikille oppilaille mieleistä ainakin jossain vaiheessa kurssia. Pääsääntöisesti opetukseni on oppilaslähtöistä ja toteutan sen projektioppimisen muodossa.

Seuraavaksi esittelen oppimiskäsityksiä, joiden pohjalta pyrin tekemään opetuksessani käytettävät tehtävät. Olen myös laittanut tähän opinnäytetyöhöni muutamia esimerkkitehtäviä, jotka antavat oppilaille työkaluja itsenäiseen biisintekoon.

3.1 Yhteistoiminnallinen oppiminen

Yhteistoiminnallinen oppiminen on ryhmäopiskelua, jossa oppilailla on yhteinen päämäärä. Tämä oppimismenetelmä sitouttaa oppilaat auttamaan toinen toistaan ja huomaamaan jokaisen tärkeyden sekä merkityksen ryhmässä. Jokainen on hyvä jossain ja jokainen tuo oman osaamisensa esille ryhmässä. Jokainen oppii toisiltaan paljon ja oppii myös itsestään, vahvistaen näin oppilaan itsetuntoa.

Yhteistoiminnallisen oppimisen yksi päätavoitteista onkin saada jokainen jakamaan omaa hiljaista tietoaan muille ryhmäläisille ja myös vastaavasti opettaa oppilaita ottamaan oppia vastaan kanssapöytätoimiltoilta. Tästä päästäänkin oppilaiden asennekasvatukseen, vuorovaikutustaitoihin, yhteistyökykyyn ja sosiaalisiin taitoihin.

Opettajan tehtävänä on toimia tehtävänantajana, ohjaajana ja palautteen antajana. (Saloviita 2006, 15-100.)

Mielestäni yhteistoiminnallista oppimista voi soveltaa monenlaisessa musiikinopiskelussa ja omat kokemukseni – niin oppilaana kuin opettajanakin – ovat olleet erittäin positiivisia. Tämä vaatii opettajalta hyvin suunnitellut tehtävät ja selkeän tehtävänannon, niin oppilaat hoitavat lopun itsestään.

Yhteistoiminnallinen oppiminen kytkeytyy tiiviisti tutkivaan ja kokemukselliseen oppimiseen. (Saloviita 2006, 15-100.)

3.2 Tutkiva oppiminen

Tutkivassa oppimisessa oppilaat toimivat kuten tieteellisessä tutkimuksessa. Oppilaat etsivät ongelmiin ratkaisua tutkimalla ja käyttämällä jo valmiiksi opittua tietoa hyväkseen. Tavoitteena on, että opittu tieto konkretisoituu. Abstrakti ja teoreettinen tieto jää useasti pinnalliselle tasolle ja sitä ei osata hyödyntää käytännössä. Tutkivalla oppimisella olisi tarkoitus saada oppiminen syvälliseksi konkretisoimalla asiat ja samalla oppia tekemällä uutta. (Hakkarainen, Lonka & Lipponen 2004).

Tutkivan oppimisen vaiheita ovat (Kupias 2001, von Wright 1997, <http://oppimateriaalit.jamk.fi>.)

- kontekstin luominen
- ongelmien asettaminen
- oppilaiden työskentelyteorioiden luominen
- kriittinen arviointi
- uuden syventävän tiedon hankkiminen
- tarkentuvien kysymysten kehittäminen
- asteittain tarkentuvien teorioiden luominen
- jaettu asiantuntijuus
- tulosten julkistaminen

3.3 Kokemuksellinen oppiminen

Kokemuksellinen oppiminen perustuu humanistiseen psykologiaan. Oppiminen tapahtuu kokemusten ja itsearviointin kautta. Kokemuksellisessa oppimisessa tavoitteena on itsensä toteuttaminen ja minä kasvu. Oppimiseen liittyy myös motivaation etsiminen, vapaa tahto ja vastuu omasta oppimisesta.

Kokemuksellinen oppiminen on toiminnallinen prosessi, jossa oppija käyttää erilaisia aistikanavia, mielikuvia, kokemuksia, tunteita yms. oppimisen keinona.

Myös itsetuntemuksen lisääminen on olennaista kokemuksellisessa oppimisessa.

Kokemuksellisessa oppimisessa lähdetään aina liikkeelle opiskelijan omista lähtökohdista ja kokemuksista sekä otetaan huomioon opiskelijan tarpeet ja motivaatio.

Opettaja toimii lähinnä oppilaan ja oppimisen tukijana mutta oppilaalla on kuitenkin vastuu omasta oppimisestaan. (Kupias 2001, von Wright 1997, <http://oppimateriaalit.jamk.fi>.)

3.4 Soveltaminen käytäntöön

Vaikka mainitsemissani oppimiskäsityksissä on kysymys ryhmätyöskentelystä ja -oppimisesta, biisintekokurssilla se ei kuitenkaan ole välttämätöntä. Ainakin tällä hetkellä olen sen kannalla, ettei ryhmätyöskentely sovi kaikille ja että joku saattaa kokea sen ahdistavanakin:

Olen tarkkaillut asiaa omissa ryhmissäni teoriaopettajana ja kokenut, että joissain tilanteissa ryhmätyöskentely ahdistaa tiettyjä oppilaita. Siinä syntyy helposti myös kilpailutilanne, mikä ei tosin aina ole negatiivinen asia, mutta jos joku kokee hävinneensä kilpailun, saattaa se olla oppilaalle liikaa ja aiheuttaa jopa trauman.

Opettajalla onkin tässä suuri vastuu, että havaitsee tilanteet, joissa oppilas tuntee ahdistuvansa. Itse edustan humanistista ja sosiokonstruktivistista oppimiskäsitystä ja ylipäättäänkin pehmeitä arvoja opetuksessa, vaikka pyrin pitämään luokassa järjestystä ja välillä aika tiukkaakin kuria.

4 OPETUSSUUNITELMA JA SISÄLTÖ

4.1 Teoriaosuus

Biisintekokurssini teoriaosuuden tarkoituksena on antaa oppilaalle tarvittavat tiedot ja taidot biisien kirjoittamiseen musiikin eri lainalaisuuksia noudattaen.

Teoriaosuuden ensimmäisessä osassa kerrataan ja opetellaan musiikin perusteita. Aluksi oppilaat tekevät tasotestin (LIITE1), jonka avulla opettaja saa osviittaa siitä, millä tasolla oppilaat ovat. Tämä helpottaa opetuksen sisällön suunnittelua kertomalla, jos johonkin osa-alueeseen on paneuduttava tarkemmin.

Tasotesti kertoo myös oppilaille, mitä asioita heidän tulisi kurssilla osata ja oppia. Tasotesti sisältää vähintään kaikki ne asiat, mitä kurssin musiikinteoriaosuudessa opiskellaan.

Lopuksi pidetään vielä täysin sama koe, mikä oli tasotestinä. Tästä opettaja saa myös konkreettisen palautteen opetuksensa onnistumisesta.

Opiskelussa käytetään kurssillani Pasi Heikkilän ja Veli-Matti Halkosalmen (2006) kirjoittamaa Tohtori toonika -oppikirjaa.

Kirja on jaettu kolmeen osa-alueeseen: rytmi, melodia ja harmonia (emt. 2006).

Olen tiivistänyt jokaiselta osa-alueelta tärkeimmiksi katsomani asiat, niin ettei sisältö veny pelkäksi teorianopiskeluksi.

Lisäksi oppilailla on käytössään kosketinsoittimet. Kosketinsoittimilla ei ole tarkoitus opetella mestari-pianistiksi, vaan käyttää niitä teorian ja säveltämisen apuvälineenä. Tästä syystä kosketinsoittinten ei tarvitse olla välttämättä kovin kalliita. Halpoja kosketinsoittimia saa 50-100 euron hintaan. Midi-liitäntä kosketinsoittimissa on hyvä ominaisuus, koska se mahdollistaa soittimen liittämisen tietokoneeseen ja näin ollen helpottaa huomattavasti sävellystyötä ja nuottien kirjoittamista nuotinkirjoitusohjelmalla.

Rytmiosio

Rytmiosiossa Heikkilän ja Halkosalmen (2006) kirjan parasta antia on rytmien

perusjaot. Voidaan myös puhua rytmikuvioista ja rytmisanoista.

Rytmi on rajattu perusjakoihin 1/4, 1/8 ja 1/16. Kolmeen menevät rytmit (kuten 3/8, 6/8) on tästä opinnäytetyöstä jätetty pois.

Kaikki rytmit opetellaan rytmisanoja käyttämällä. Tämä tarkoittaa sitä, että jokaiselle perusjaoille annetaan nimi tai useita nimiä.

Rytminimet voivat olla mitä sanoja tahansa. Rytminimiä voi myös listata sanaluokittain, näin saa hyvän varaston rytmiminimiä, josta on helppo muodostaa lauseita.

Perinteisellä ”taa-ti-ti” rytmitavuilla lukemista ei kuitenkaan jätetä pois, vaan se on hyvä pitää rytmiminimien (KUVIO 1) rinnalla.

	Puu
	kaatuu
	omena
	päärynä
	banaani
	pesukone
	kaappi
	sataa

KUVIO 1. Rytmiminimet

Esimerkissä (KUVIO 1) nimet on annettu vain 1/16-perusjaoille, mutta samat säännöt pätevät myös suurempien aika-arvojen perusjaoissa. Tämä on havainnollistettu hyvin Halkosalmen (2006) Tohtori Toonikassa.

Esimerkkitehtäviä:

Tehtävä nro. 1

Oppilas sanoittaa neljän tahdin valmiiksi laaditun rytmin jakoihin sopivilla sanoilla. Sanoituksessa ei tarvitse vielä olla mitään järkeä. Pääasia on, että sanat sopivat hyvin rytmeihin.

Tehtävä nro. 2

Oppilas kirjoittaa rytmin valmiiksi laadittuun sanoitukseen. Sanoina on käytetty vain helposti perusjakoihin taipuvia sanoja.

Tehtävä nro. 3

Rytmidiktaattien tekeminen rytminimiä käyttäen.

Näillä harjoituksilla oppilas oppii rytmit ja pääsee jo hieman lähemmäksi sanoittamisen lumoavaa maailmaa.

Melodia

Melodiaosuudessa oletetaan, että oppilas osaa jo perusteet, eli esimerkiksi nuottinimet, oktaavialat ja niin edelleen. Toki perusteita kerrataan koko ajan kurssin edetessä. Perusteet saattavat hyvinkin olla unohduksissa kokeneemmaltakin musikantilta. Esimerkiksi oktaavialat käydään perusteellisesti myös siinä vaiheessa, kun aletaan puhua sovittamisesta ja äänialoista.

Melodiaosuuden tavoitteena on opettaa oppilaalle duuri- ja mollitonalityetti, eli käytännössä harjoitellaan duuri- ja molliasteikot kaikissa sävellajeissa. Kuten myös intervallit duuri- ja mollitonalityetissa.

Ensimmäinen asia on duuriasteikko, toisena sävellajit (kvinttiympyrä, transponointi), kolmantena molliasteikko ja neljäntenä intervallit.

Apunani käytän teoriaopiskelijoille tekemääni lunttilappua (KUVIO 2). Lunttilapusta pystyy ”lunттаamaan”:

- intervallit
- oktaavialat
- sävellajit, loruineen
- Asteikot (duuri-, molli-, harmoninen molli- ja melodinen molliasteikko)
- duuri- ja mollikantasoinnut realisoitumerkkeineen
- sointukäännökset
- pianonkoskettimisto

Musiikin Teorian Lunttilappu

©Tanne Kesäniemi

SÄVELLAJIT

Duurit	Mollit	Duurit	Mollit
Gideon	Eemeli	Fiksusta	Dino
Daavid	Hitaasti	Boksista	Greippiä
Aatami	Fiskasi	Esiin	Ciemailee
Eeva	Ciskonsa	Astui	Fiksusti
Hyppäsi	Gissan	Despootti	Banaani
Fissästä	Discoon	Ges	Esiin
Cissään	Aistimaan	Ces	Astui

Intervallit

Intervalli	Nuottiviivastolla	Sävelaskelina	Laulu
1 = priimi		0 SA	Hamahamabstikki
p 2 = pieni sekunti		1/2 SA	Fur Elise
s 2 = suuri sekunti		1 SA	Satu meni saamaan
p 3 = pieni terssi		1 JA 1/2 SA	T'raas on sininen ja valkoinen
s 3 = suuri terssi		2 SA	Räti riit ralla
v 4 = vähennetty kvartti		2 SA	
pu 4 = puhdas kvartti		2 JA 1/2 SA	On neidolla pumapatla, Soihdut sammuu
y 4 = ylinouseva kvartti		3 SA	
v 5 = vähennetty kvintti		3 SA	Maria (west side story)
pu 5 = puhdas kvintti		3 JA 1/2 SA	Tuiki tuiki tahtonen
y 5 = ylinouseva kvintti		4 SA	
p 6 = pieni seksti		4 SA	Love Story, Karjalan kummailla
s 6 = suuri seksti		4 JA 1/2	Jo tulet nuo viestin jo toivat (My Bonnie)
p 7 = pieni septimi		5 SA	La Comparcita (hijaa yössä)
s 7 = suuri septimi		5 JA 1/2 SA	Sijja Line Theme
8 = oktaavi		6 SA	Sateenkaaren tuolla puolen

Kantasoinnut

C-Duuriasteikon ja sen rinnakkaissävellajin a-mollin mukaiset kantasoinnut ja sointusteet

C Dm Em F G Am Hm-5 C

I II III IV V VI VII I

III IV V VI VII I II III

Kantasoinnut a-harmonisessa mollissa

Am Hm-5 C+ Dm E F Gb° Am

I II III IV V VI VII I

Nelisoinnut C-Duurissa ja sen rinnakkaissävellaji a-mollissa

Cmaj7 Dm7 Em7 Fmaj7 G7 Am7 Hm-7° Cmaj7

I II III IV V VI VII I

III IV V VI VII I II III

Asteikot

Duuriasteikko

1 1 1/2 1 1 1 1/2

Luonnollinen mollasteikko

1 1/2 1 1 1/2 1 1

Harmoninen mollasteikko

1 1/2 1 1 1/2 1 1/2

Melodin mollasteikko (Huom. luonnollinen molli alaspäin mentäessä)

1 1/2 1 1 1 1/2

Sointukäännökset

perusmuoto C

terssikäännös C/E

kvinttikäännös C/G

perusmuoto G7

septimikäännös G7/F

kvinttikäännös G7/D

terssikäännös G7/B

Oktaaviaiat

C D E F G A H c d e f g a h c'

KUVIO 2. Lunttilappu

Esimerkkitehtäviä:

Tehtävä nro. 1

Solfataan yksinkertainen melodia, jossa on vain kolme säveltä. Melodia on C-duurissa ja äänet ovat *c1*, *d1*, ja *e1*.

Transponoidaan melodia toiseen sävellajiin.

Solfataan toinen, kolmas, neljäs ja viides melodia ja lisätään jokaiseen harjoitukseen aina yksi ääni lisää.

Jokainen melodia transponoidaan toiseen sävellajiin ennen siirtymistä seuraavaan melodiaan. Näin oppilas pääsee kertaamaan myös sävellajit.

Nuottiesimerkissä vain kolme ääntä.

NUOTTIESIMERKKI 1. Kolmiääninen melodia.

Nuottiesimerkissä kaikki seitsemän säveltä:

NUOTTIESIMERKKI 2. Seitsenääninen melodia

Tehtävä nro.2

Muutetaan tehtävä nro.1:sen melodiaharjoitukset mollisävellajiin ja solfataan ne. Melodioita ei tarvitse enää transponoida, koska sen kirjoittaminen mollisävellajiin opettaa oppilaalle riittävän tiedon mollitonaliteetista.

Nuottiesimerkissä ensimmäisen tehtävän melodia muunnettu mollitonaliteettiin.

NUOTTIESIMERKKI 3. Seitsenääninen melodia mollissa

Tehtävä nro. 3

Muutetaan edellä mainittujen tehtävien melodiat harmoniseen ja melodiseen molliasteikkoon.

Nuottiesimerkki muunnettuna harmoniseen molliin.

NUOTTIESIMERKKI 4. Seitsenääninen melodia harmonisessa mollissa

Tehtävä nro. 4

- Tehdään helppo melodiadiktaatti, jossa käytetään vain sekunnin hyppyjä.
- Tehdään melodiadiktaatti, jossa on pelkästään terssin hyppyjä.
- Tehdään melodiadiktaatti, jossa on terssejä ja sekunteja.
- Seuraavaksi otetaan mukaan kvartti, sitten kvintti ja niin edelleen, aina oktaaviin asti.

Harjoitukset tehdään sekä duuri- että mollisävellajeissa.

Tehtävä nro. 5

Paritehtävä, jossa oppilaat säveltävät omia melodioita ja pitävät toisilleen melodiadiktaatin säveltämistään melodioista.

Jokainen oppilas säveltää yhden lyhyehkön duurimelodian ja yhden lyhyehkön mollimelodian. Oppilaat käyttävät tehtävässä apunaan kosketinsoittimia.

Harmoniaosuus

Harmoniaosuudesta puhuttaessa tarkoitetaan lähinnä sointukulkujen keksimistä eikä niinkään perinteisen harmoniaopin äänenkuljetussääntöjä.

Tavoitteena on opettaa oppilaalle:

- sointuasteet
- kantasoinnut duurissa ja mollissa
- kolmisoinnun rakenne ja sen käännökset
- reaalisointumerkinnot
- dominanttiseptimisointu

Nelisointuihin tutustutaan sen verran, että opettelemme viidennen asteen nelisoinnun eli dominanttiseptimisoinnun.

Sointujen rakennetta tutkiessa on myös hyvä kerrata intervallit. Tarkoituksena ei ole käyttää montaa tuntia intervallien perusteelliseen opiskeluun vaan lähinnä tuoda intervallien nimet esiin niin, että kaikki varmasti tietävät, mistä on kysymys.

Opetuskokemuksiani Kälviältä:

Laululinjalla opetin intervallit perinteisellä tavalla piirtäen taululle nuottien väliset suhteet aina priimistä oktaaviin. Aluksi vaikutti siltä että oppilaat pysyivät hyvin mukana ja näytti siltä että kaikki ymmärtäisivät asian. Kuitenkin kävi niin, että kun aloin puhua sointujen yhteydessä terssistä ja kvintistä oppilaat eivät osanneet yhdistää intervalleja sointuihin ja muutenkin vaikutti siltä, ettei intervallien opetuksesta muistettu enää yhtikäs mitään. Vasta kun kertosimme intervallit sointujen avulla, oppilaat ymmärsivät mistä on kysymys. Huomasin myös kuinka suuri vaikutus on kaupallisten laulukirjojen reaalisointumerkeillä teorianopetuksessa. Monet ovat nähneet kaikenlaisia sointuja laulukirjoissa ja jotkut osaa soittaa täydellisesti sointumerkeistä pianolla tai kitaralla tai molemmilla, tietämättään mitään intervalleista tai ylipäätään musiikin teoriasta.

Kadensseihin ja erilaisiin sointukulkuihin tutustuminen tapahtuu käytännön biisejä ja laulukirjoja tutkimalla. Youtubesta löytyy loistavia esimerkkejä paljon käytetyistä sointukuluista. Esimerkiksi olemme oppilaiden kanssa katsoneet videoklippejä, joissa esitellään neljäkymmentä samalla sointukierrolla olevaa kappaletta.

Esimerkkitehtäviä:

Tehtävä nro. 1

Opetellaan duuriasteikon kantasoinnut (astemerkein ja realisointumerkein) sekä niiden järjestys (duuri, molli, molli, duuri, duuri, molli, dimi).

Oppilaat soittavat kosketinsoittimilla kantasointuja C-duurissa ja opettelevat tunnistamaan sointuasteita kuuntelemalla.

Käytännössä soittaminen tapahtuu niin, että vasen käsi soittaa alarekisteristä perusäänen ja oikea soittaa kolmisoinnun.

Esim.

The example shows a sequence of chords for the C major scale. The top staff displays the chords: C, Dm, Em, F, G, Am, B°, and C. The bottom staff shows the fingering for the right hand: I, II, III, IV, V, VI, VII, I.

NUOTTIESIMERKKI 5. Kadenssit

Tehtävä nro. 2

Opetellaan soittamaan duurissa kadenssit I IV V ja I II V.

Otetaan VI aste mukaan (I VI IV V kadenssi).

Otetaan III aste mukaan.

Samat mollissa.

Tehtävä nro. 3

Kadenssikuuntelu käyttäen edellä mainittuja kadensseja.

Oppilaat voivat myös tehdä toisilleen kadenssikuunteluja.

4.2 Lyhyt soitinoppi

Tutustumme lyhyessä soitinopissa yleisimpiin bändisoittimiin, joita käytetään populaarimusiikissa. Soittimet ovat kitara, basso, kosketinsoittimet ja rummut.

Kurssin edetessä on mahdollista tutustua myös muihin soittimiin (esim. lyömäsoittimet, puhaltimet ja jousisoittimet), jos oppilas on kiinnostunut tai biisin sovitus sitä vaatii.

Jokainen soitin esitellään fyysisesti ja jokainen pääsee kokeilemaan soitinta.

Kitaraesittelyssä esitellään hieman erilaisia kitaroita, niin akustisia kuin sähkökitaroita. Tutustutaan muutamiiin erilaisiin tyyliilajeihin sekä kitaran rooliin eri tyyliilajeissa.

Apuna esittelyssä ja sen suunnittelussa käytän Raph Denyerin (2009) teosta Suuri kitarakirja.

Tärkein anti on kuitenkin tutustuminen kitaran äänialaan, soundeihin, soittotekniikoihin ja ylipäätään siihen, miten kitaraa voi hyödyntää omissa sävellyksissä. Tutustumme myös muutamiiin komppaustyyliihin sekä riffien ja soolon soittamiseen, joita oppilas voi hyödyntää valitessaan sävellykselle tyyliilajia. Kitara on tasavertainen työkalu sävellystyössä kosketinsoittimen kanssa ja jos kurssille osallistuu kitaristi, niin melko varmasti hän käyttää kitaraa omassa sävellystyössään.

On myös muutamia musiikkityylejä, joiden säveltäminen on luontevampaa kitaralla. Esimerkiksi riffeihin perustuva rockmusiikki tehdään lähes aina kitaralla, kuten myös tietyn tyylinen country- ja bluesmusiikki. Jos ei sävellä kitaralla niin säveltäjällä on ainakin oltava hyvä tietämys siitä, kuinka kitaraa soitetaan ja millaiset riffit kuulostavat kitaralla soitettuna hyvältä.

Rumpuesittelyssä käydään läpi rumpusetin osat (bassorumpu, virveli, tom-tomit ja symbaalit). Opetellaan muutama populaarimusiikin yleisimmistä peruskompeista. Peruskompit (LIITE 3) antavat oppilaalle ideoita ja osviittaa sävellystyössä valittaessa kappaleen tyyliä. Rumpukompin valinta vaikuttaa kappaleen luonteeseen todella paljon ja sen takia on tärkeää miettiä tarkoin erilaisia komppivaihtoehtoja. Kompit ovat: Beat, disco, shuffle, reggae, hidas 1/16-

beat, 1/16-shuffle.

Tutustumme myös hieman rumpunotatioon ja siinä käytän apuna *Leevi Leppäsen* (1990) *Rokkaavat rummut* -kirjaa. Leppäsen kirjassa on esitelty myös suurin osa edellä mainituista kompeista. Olen kuitenkin laatinut itse opetukseen koosteen nuottiesimerkkeineen (LIITE 3), jossa on selkeästi kaikki soitinesittelyssä käydyt kompit.

Rumpujen ja lyömäsoitinten historiaan ei sen kummemmin syvennyttä, mutta esittelen kuitenkin tiedonnälkäisille oppilaille Kauko Paksulan ja Juha Alangon (1994) *Rummut*-teoksen, jossa kerrotaan tarkemmin rumpujen ja symbaalien historiasta ja niiden valmistuksesta.

Bassokitaran esittelyssä perehdytään sähköbasson rakenteeseen, äänialaan, soittotekniikkaan, soundeihin ja bassokulkuihin eri tyylilajeissa.

Soittotekniikassa perehdytään siihen, kuinka bassoa yleisimmin pop/rock-musiikissa soitetaan.

Basson kieliä näppäillään yleensä sormilla, mutta myös plektran käyttö on joissain tyyleissä (esim. raskas rock tai heavy) parempi ratkaisu. Myös niin kutsuttu *slap bass*-tekniikka on joissain musiikkityyleissä (funk, gosbel ja r&b) suosittua.

Näihin tyyleihin tutustutaan esimerkkikappaleiden avulla niin, että kuuntelemme kappaleet ja soitan esimerkkien basso-osuuksia havainnollistaen soittotekniikkaa ja soundia.

Kosketinsoittimet

Kosketinsoittimilla tarkoitetaan tässä tapauksessa syntetisaattoria ja sähköpianoa. Syntetisaattorilla voi soittaa kaikkia ääniä mitä on olemassa! Nykyaikaisen syntetisaattorin äänet perustuvat sampleihin (oikeita äänitettyjä ääniä, joita soitetaan syntetisaattorin koskettimistolla). Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että halvalla 500 euron syntetisaattorilla on mahdollista soittaa 100 000 euron Steinway-flyygelin ääniä tai mitä tahansa akustista soitinta. Soittaa voi myös luonnosta äänitettyjä ääniä tai soittaa vaikka koiran haukkuntaäänillä tai kissan maukaisuilla melodioita.

Myös tietokone toimii äänien lähteenä: Tietokone mahdollistaa helpon samplaamisen ja äänien muokkaamisen. Jokainen voi luoda omat samplensa, jos

vain kiinnostusta riittää.

Esittelen oppilailleni myös tietokonepohjaisen ”softasynan” ja näytän, mitä kaikkea on sillä mahdollista tehdä.

Normaalien akustisten soittimien soundien lisäksi esittelen sämpläämistä. Äänitän oppilaiden puhetta ja teen niistä sampleja, joita voi soittaa syntetisaattorilla.

4.3 Rakenneoppi

Kappaleet rakentuvat osista, jotka voivat kertaantua tai esiintyä vain kerran (Heikkilä & Halkosalmi 2006).

Osien nimeämistapoja on useita, mutta pop/rock-genreihin on vakiutunut englanninkieliset osien nimet kuten *verse*, *chorus*, *bridge*. Suomessa on kuitenkin totuttu käyttämään kirjaimia osien niminä (A-osa, B-osa, C-osa). Pop/rock-musiikissa on kuitenkin paljon myös muita merkintöjä ja termejä, jotka ovat englanninkielisiä kuten *Pre-chorus*, *interlude* ja *outro*.

Kaikki merkintätavat opetetaan ja oppilas saa itse päättää, minkälaista merkintätapaa alkaa omissa sävellyksissään tai harjoituksissaan käyttämään.

Tutustutaan rakennemerkkeihin ja opetellaan tekemään rakenteita nuottipaperille pop-biiseistä. Samalla tutkitaan ja analysoidaan, minkälaisia rakenteita säveltäjät käyttävät ja mitä yhteistä biisien rakenteista ja harmoniasta löytyy.

Apuna rakenteiden ja osien opetuksessa käytetään Tohtori Toonikaa.

Tehtävä 1

Opetellaan rakennemerkit: kertausmerkit, maalit, *da capo*, *dal segno*, *al fine*, *al coda*, *con rep.* ja *senza rep.*

Esitellään kolme kappaletta laulukirjoista. Kappaleissa on erilaiset rakenteet ja esimerkit kaikista edellä mainituista rakennemerkeistä.

Tehtävä 2

Kappaleiden rakenteiden analysointia. Kuunnellaan esimerkkikappale ja otetaan siitä osat oikeaan järjestykseen, minkä jälkeen lasketaan tahdit kaikista osista erikseen ja kirjoitetaan ne muistiin. Esimerkiksi: Intro 8, A-osa 16, pre chorus 8, B-osa 2x8, interlude 4, A-osa, ja niin edelleen.

Seuraavaksi, kun osien järjestys ja niiden tahtimäärät ovat selvillä, kirjoitetaan kappaleesta rakenne nuottipaperille käyttäen rakennemerkkejä.

Tehtävä 2 tehdään yhdessä siten, että opettaja kirjoittaa kaikki osat ja rakenteen taululle.

Tehtävä 3

Jokainen oppilas analysoi toisen esimerkkikappaleen nyt itsenäisesti ja kirjoittaa siitä rakenteen nuottipaperille. Tehtävä on muuten samanlainen kuin tehtävä 2, mutta tässä analysoidaan eri kappale ja se tehdään itsenäisesti.

Oppilaat käyttävät musiikin kuuntelussa tietokoneita ja kuulokkeita.

Tehtävä 4

Otetaan harmoniaoppi analysointiin mukaan ja analysoidaan kappaleiden sointukulkuja.

Oppilaille jaetaan kappaleista nuotit. Nuoteista kirjoitetaan sointumerkit astemerkeiksi, minkä jälkeen vielä kuunnellaan kappale nuottia seuraten.

Harjoitusbiisi

Oppilaiden tehtävänä on säveltää melodia valmiiseen pohjaan. Heille jaetaan nuottipaperi, johon on merkitty soinnut ja rakenne. Rakenteessa on intro, A-osa, Pre-chorus, B-osa, bridge ja outro. Rakenteesta olen yrittänyt tehdä mahdollisimman monipuolisen niin, että oppilas saa käsityksen erilaisten osien merkityksestä kappaleissa. Monipuolisesta harjoituspohjasta saa myös enemmän näkökulmaa aloittaessa oman kappaleen säveltämistä.

Aluksi käydään yhdessä kappaleen rakenne läpi ja sen jälkeen soitan pohjan pianolla oppilaille. Kappaleen tempo, rytmia tai tyyliä ei ole määritelty, joten joudun miettimään sen ääneen, millä rytmillä, tempolla ja tyyllillä päätän soittaa kappaleen. Soitan kappaleen 4/4-tahtilajissa ja tempossa 100 sekä 6/8-tahtilajissa tempossa 70.

Oppilaiden ensimmäinen tehtävä on soittaa soinnut kosketinsoittimella tai kitaralla. Tämä on yleensä helppoa. Mutta jos oppilaan soittotaidot eivät kuitenkaan yllä soittamiseen, annan oppilaalle valmiiksi soitettun pohjan. Valmiiksi soitettu pohja on soitettu tietokoneelle osa kerrallaan. Näin oppilas pääsee työstämään melodiaa tietokonetta apuna käyttäen. Tässä vaiheessa ei kuitenkaan vielä kirjoiteta nuotteja koneella vaan pyritään parantamaan käsinkirjoitus-, solfa- ja diktaattitaitoja.

Seuraavaksi oppilaan tehtävänä on keksiä kappaleeseen melodia osa kerrallaan, niin että oppilas etenee kronologisessa järjestyksessä. Ensin sävelletään intron melodia, sitten A-osa, pre-chorus, B-osa ja outro.

Kronologinen järjestys on sääntö vain tässä opetuksessa eikä päde enää jatkossa. Haluan kuitenkin tässä vaiheessa antaa oppilaille selkeät säännöt ja tehtävän, jotta he voisivat keskittyä paremmin yhteen asiaan kerrallaan. Joillakin saattaa ajatus lähteä harhailemaan toisiin osiin, tai sitten ei osata päättää, mistä osasta aloittaa säveltäminen. Tärkeintä tässä vaiheessa on näyttää myös se toteen, että säveltämisen suurin haaste on joskus se, ettei tiedä mistä aloittaa ja kun pääsee alkuun, kappale on hetkessä valmis.

Myös itsekritiikin voi tässä vaiheessa ja koko kurssinkin aikana jättää vaikka

kokonaan pois. Tärkeintä on se, että kappale valmistuu. Aikarajan antaminen on myös hyvä motivaattori ja sillä saa myös tiputettua itsekritiikkiä alemmaksi. Valmis biisi on aina parempi, kuin ei biisiä lainkaan ja jos tällä kertaa biisistä ei tullut hyvä, niin seuraavasta tulee parempi.

Olen pohtinut harjoitusbiisissä myös ryhmätyöskentelyn mahdollisuutta, ja sitä, voisiko se olla tehokkaampaa. Olen tullut kuitenkin siihen lopputulokseen, että paremmuus työskentelytapojen välillä riippuu ryhmän koosta, oppilaiden lähtötasosta ja motivaatiosta olla aktiivinen opiskelija.

Ryhmätyöskentely mahdollistaa passiivisuuden, kun taas yksilötyöskentely pakottaa oppilaan olemaan aktiivinen opiskelija.

Tässä vaiheessa olen yksilötyöskentelyn kannalla, mutta toki ryhmätyöskentely saattaa olla jossain vaiheessa, joidenkin oppilaiden kanssa parempi vaihtoehto.

Yhteenvedollisesti ja opetusfilosofiaani peilaten voin todeta harjoitusbiisin teossa olennaisinta olevan se, että oppilaat saavat työkaluja oman biisin säveltämiseen. Harjoitusbiisin tekemiseen ei käytetä tolkuttoman paljon aikaa ja on oikeastaan ihan hyväkin, jos oppilaalle tulee sellainen olo että tästä ei tule kovin ”hyvä” sävellys. Tämä todistaa sen, että oppilaalle alkaa tulla omia ideoita ja motivaatiota säveltää omaa biisiä omalla tavalla.

4.4 Sanoittamisen perusteita

Sanoittamisen opettamisen koen haasteellisena, koska siihen ei sisälly minkäänlaisia konkreettista oppia tai sääntöjä. Jokainen voi kirjoittaa laululyriikoita omalla tavallaan ja se on aina oikea tapa.

Päätavoitteeni opetuksessa on motivoida oppilas kirjoittamaan. Sisältö ei ole niinkään tärkeää, tärkeämpää on tuottaa tekstiä. Kurssilla puhutaan myös tekstin sisällöstä, mutta suurempi paino on kuitenkin esimerkiksi sillä kuinka sanoja rytmitetään ja sovitetaan melodiaan, tai sanojen soinnilla, esimerkiksi kuinka tietyt vokaalit soivat.

Laululyriikan opetuksessa käytän Heikki Salon (2006) kirjoittamaa teosta

Kahlekuningaslaji, laululyriikan käsikirja.

Kirja sisältää hyviä neuvoja lauluntekijöille. Neuvojen lisäksi annetaan konkreettisia tehtäviä laulujen kirjoittamiseen.

Olen valinnut Salon kirjasta muutaman tehtävän, joita käytän opetuksessa.

Esimerkkitehtäviä (mukaellen Salo 2006)

1. Kirjoita sata laulunimeä, aikaa viisi minuuttia.
2. Kirjoita laulun aiheita, jotka mielestäsi kiinnostavat suurta yleisöä.
3. Lue kirja tai katso elokuva ja kirjaa siitä ylös kaikki mielenkiintoinen, joka sopisi lauluun.
4. Lähde laulunetsintäkävelylle. Tarkkaile ympäristöäsi ja kirjoita havaintosi muistikirjaan.
5. Kirjoita runo.
6. Kirjoita tekemästäsi runosta lauluteksti käyttäen toistoa hyväksi.
7. Laita herätyskello soimaan 10 minuuttia aikaisemmin aamulla ja kirjoita se aika laulua.

Voisin kuvitella, että Salon (2006) laulukirjoitustehtävistä ainakin tehtävä numero neljä olisi oppilaille mieleinen. Kävin itse samanlaisella retkellä vuonna 2001 opiskellessani kirjoittamista luovan kirjoittamisen kurssilla ja sen jälkeen on alkanut tulla tarinoita mieleen aina kun vain näkee jotain mielenkiintoista. Esimerkiksi juna- asemalla junaa odottavista ihmisistä on helppo keksiä tarinoita.

Toinen kirja on Matti Huhdan (2008) Aamunkoista tähtivyöhön. Tässä kirjassa on analysoitu sanoituksia eri vuosikymmeniltä. Kirjassa on myös pohdittu sitä, mikä tekee laulusta hitin.

Sanan ja sävelen yhteispeli tekee hitin. Laulutekstin sisältöön ei tällöinkään ole pakko kiinnittää sen tarkempaa huomiota. Toisille tulkinta ja sävel on paljon sanoitusta tärkeämpiä – tuskin suomalaiset ovat ostaneet Juanesin, Eros Ramazzotin tai Laura Pausinin levyjä puhuttelevien sanoitusten takia.

Toisaalta laulutekstejä myös kuunnellaan tarkkaan, niiden kirjoittamista luennoidaan, niistä keskustellaan nettifoorumeilla ja niiden osaamisesta kilpaillaan Biisikärpäsessä parhaaseen katselu-aikaan. (Huhta 2008.)

Kirjoittaminen on terapeutista

Yksi tapa kirjoittaa lauluja on ammentaa tekstiä omista kokemuksista. Monelle omista kokemuksista kirjoittaminen on terapeutista ja sillä saattaa olla monia positiivisia vaikutuksia kirjoittajaan.

Kun pohditaan henkilökohtaisuuden astetta laululyriikassa, siinä saattaa ilmetä myös negatiivisia vaikutuksia oppilaan kannalta. Esimerkiksi sellaiseen olen törmännyt useasti, että ”teksti on liian henkilökohtainen, joten en voisi mitenkään julkaista tai näyttää sitä kenellekään”. Oppilaille on hyvä täsmentää, että jos kirjoitat henkilökohtaisista kokemuksista, kenenkään ei tarvitse sitä tietää. Kukaan muu ei sitä tiedä että sanat ovat omista kokemuksista, kuin itse kirjoittaja. Muille se saa olla fiktiota, vain yksi tarina monien joukossa.

4.5 Oman biisin nikkarointia

Ennen kuin päästän oppilaat säveltämään, tehdään tarkka suunnitelma sävellettävästä kappaleesta. Suunnitelmaan kuuluu tyylilajin miettiminen, tempon valinta (onko hidas vai nopea) sekä tahtilajin valinta. Ja kun nämä on mietitty, aletaan suunnittelemaan tyylille sopivaa rakennetta. Kun rakenteesta on tehty karkea suunnitelma, aloitetaan harmonian työstäminen.

Harmonian työstäminen alkaa tonaliteetin valinnalla, haluaako säveltää molliin vai duuriin, vai haluaako käyttää molempia. Parhaassa tapauksessa biisin harmonia ja melodia alkaa hahmottua jo rakennetta ja tyyliä mietittäessä.

Oppilas saa muokata kappaletta ihan vapaasti missä vaiheessa tahansa ja säveltää kappaleen osat siinä järjestyksessä kun hän itse haluaa. Myös sointuja saa ihan vapaasti muuttaa, jos melodia tai sanoitus sitä vaatii.

Melodian muistiinpanovälineenä on hyvä käyttää jonkinlaista äänityslaitetta. Esimerkiksi kaikissa kännyköissä on nykyään äänitysmahdollisuus, jolla on hyvä äänittää päässä pyörivä melodia muistiin.

Tyyllilajin valinta

Pop/rock-genre sisältää monta tyyllilajia. Rockin alalajeja on niin paljon, että tuskin tiedän niistä puoliakaan ja niitä syntyy jatkuvasti lisää. Ja myös pop-musiikilla on paljon alalajeja, eikä niidenkään kehityksessä oikein tahdo pysyä. Kehitys on niin huimaa, että wikipedia lienee paras tietolähde tähän tarkoitukseen!

Olen valinnut pop/rock-genren alalajeista kaikista yleisimmät tyylit, niiden esittelyä varten. Pop/rock-genrestä yleisimmät tyylit ovat: Disco, countrypop, teinipop, europop, r&b, pop rock, latin pop, hard rock, blues rock, heavy metal, alternative rock ja punk rock.

Tempon valinta

Tempon valinnassa aluksi on vain kolme tempoa: hidas, keskitempoinen ja nopea. Metronomin lukemiin ei tässä vaiheessa vielä kannata mennä.

Tempon vaihdokset on myös mahdollisia ja fermaatteja voi käyttää.

Tahtilajin valinta

Tahtilajeista käytettävissä on 4/4, 2/4, 3/4, 6/8 ja 12/8. Oppilas voi käyttää myös outoja tahtilajeja, jos tähän on hyvä syy ja melodia tai sanat sitä vaativat. Itsetarkoitus ei oudon tahtilajin käyttäminen kuitenkaan saa olla.

Tahtilaji voi myös vaihtua kesken biisin: esimerkiksi jos biisi menee 4/4-tahtilajissa, voi väliin laittaa 2/4-tahdin jos sävellys sitä vaatii.

Rakenteen tekeminen

Tässä vaiheessa oppilaalla pitäisi olla jo selvillä minkälaisen kappaleen hän haluaa tehdä.

Rakenteen voi aluksi hahmotella paperille osat kerrallaan. Esimerkiksi seuraavasti:

- Intro
- A-osa
- pre-chorus
- B-osa
- Interlude
- A-osa

- pre-chorus
- B-osa
- Bridge
- B-osa
- outro

Kun oppilas on saanut osat sommiteltua paperille, suunnittelee hän seuraavaksi tahtimäärät osiin. Tahtimäärät on tässä vaiheessa vielä hyvinkin suuntaa antavia ja tahtien määrät tulevat näistä luvuista vielä muuttumaan.

- Intro 2x4
- A-osa 8
- Pre-chorus 4
- B-osa 2x4
- Interlude 4
- A-osa 8
- Pre-chorus 4
- B-osa 2x4
- Bridge 4
- B-osa 4x4
- Outro 4

Se että pystyy hahmottamaan tulevan sävellyksen kokonaisuuden, vaatii sitä, että on ymmärtänyt täysin edellä käydyt opetukset kappaleiden rakenteista ja sisäistänyt opetuksessa tehdyt harjoitukset. Jos tässä vaiheessa ei tiedä mitä pitäisi tehdä, on syytä kuunnella musiikkia ja ottaa kappaleista rakenteita ylös. Olenkin tehnyt listan pop/rock-kappaleista (LIITE 4), jotka toimivat malliesimerkkeinä ja joissa on genrelle tyypillisiä rakenteita, sointukulkuja ja melodioita. Oppilas voi halutessaan kuunnella näitä biisejä ja ottaa niistä rakenteita ylös. Kappaleista löytyy myös nuotit, jos haluaa analysoida tarkemmin melodiaa, harmoniaa tai sanoitusta. Apuna käytetään myös Heikki Salon (2006) Lyriikan käsikirjaa.

Mikä on sitten laulun ideaali muoto?

”Laulujen muodoista on monta variaatioita. Muoto on aina yhteydessä sisältöön, joten selkeää vedenpitävää kaavaa ei ole olemassakaan, ja hyvä niin, muutenhan laulut alkaisivat vakiintua tylsäksi makkaratehtailuksi (Salo 2006, 86)”.

Seuraava vaihe on kirjoittaa rakenne nuottipaperille (KUVIO 2, esimerkikappaleen rakenne).

Työnimi

J.Kesäniemi

Intro

A

Pre-chorus

B

1. 2.

Bridge

D.S al coda

Outro

KUVIO 2. Esimerkkikappaleen rakenne

Harmonia

Harmonian tekeminen tarkoittaa käytännössä sitä, että soitetaan pianolla tai kitaralla sointuja ja kirjataan hyvältä ja sopivalta kuulostava soitukulku reaalisointumerkein nuottipaperille.

Yleensä harmonia perustuu melodiaan ja se sävelletään melodian ehdoilla, melodian tueksi. Monesti melodia tehdään ensiksi ja sitten vasta soinnutetaan. Olen päätenyt tällä kurssilla siihen, että ensin tehdään sointukulut ja sen kautta melodia. Tämä siksi, että musiikin teoriaopiskelun kannalta oppilas pääsee helpommin kiinni soinnuttamisesta, ilman valmista melodiaa. Ilman melodiaa oppilas pääsee vapaasti ja luovasti kokeilemaan erilaisia sointukulkuja. Soitukulkuja soitellessa alkaa myös pyöriä jos jonkinlaisia melodioita ja tavallaan soinnuttamisesta tulee luonnollista.

Kun oppilaan soinnuttaminen ilman melodiaa kehittyy, oppii hän myös soinnuttamaan valmiita melodioita.

Sillä ei ole väliä, missä järjestyksessä osat tehdään. On myös mahdollista säveltää joku osa valmiiksi melodiaa myöten ja siirtyä vasta sitten seuraavaan osaan.

Monesti käy niin, että kun soittelee etsiskellen hyväkuuloisia sointukulkuja ja tulee melodioita ja ideoita mieleen, kannattaa ne kirjoittaa ylös.

Mitkä sitten on hyväkuuloisia sointukulkuja?

Joel Hirschhorn (2001) sanoo kirjassaan *The complete idiot's guide to songwriting* seuraavaa:

Musiikinkuuntelijat odottavat tietynlaista sointukulkuja musiikkityylistä riippuen. Vaikka tavalliset musiikinkuuntelijat eivät osaa sanoa, eivätkä tiedä mistä se johtuu. Kysymys on vain tunteista.

(Joel Hirschhorn 2001.)

Tuomas Eerola (2009) on tutkinut ihmisten musiikkimakua ja esittelee Musiikkipsykologia.worldpress.com-nettisivustolla kolme erilaista tapaa mitata ihmisten musiikkimakua:

1. Musiikkityyleistä pitäminen
2. Suosikkimusiikin nimeäminen

3. Kuuntelutilastojen hyväksikäyttäminen

”Musiikkimaun on todettu heijastavan kuulijan persoonallisuudenpiirteitä (esim. Rentfrow ja Gosling, 2003). Maun tutkimus kiinnostaa nykyään siis muitakin kuin markkinointi- ja yleisösegmentoinnista hyötyviä tahoja. Ongelmana on tietenkin se, että musiikkimakua on aina ollut kovin vaikea luotettavasti mitata.”

(Eerola 2009)

Joel Hirschhorn (2001, 102) listaa kirjassaan USA:n top100-singlelistalta yleisimmät sointukulut (TAULUKKO 1) .

Käytän näitä sointukulkuja myös esimerkkinä oppilaille. Jaan oppilaille listan sointukuluista, että voivat itse perehtyä niihin syvällisemmin ja käyttää apuna omien kappaleiden säveltämisessä.

TAULUKKO 1. Top 100 -sointuja (Hirschhorn 2001)

- G Em Am Am C/D D7
- C C/Bb Am7 D7/F# C/G (F/G G7) C
- F F F/E Dm7 G7 C F F/E Dm7 G7 C
- Ema7 Ema7 F#m7 F#m7 C
- Ema7 Ema7 F#m7 F#m7 A B A B A B E
- Am Dm G Cma7 Fma7 Bm7-5 E7 E7
- C Cma7 F C Cma7 F
- C G (Am F) (C G) (F C/E Dm7 C)
- D D G A A7 A7 D
- Cma7 Cma7 Am7 Am7 A7 A7 D
- Cma7 Cma7 Am7 Am7 Dm7 Dm7 Fm7 F/G
- C Em7 Fma7 Fma7 Em7 Fma7 Fma7
- CCG G G G CC

- C7 F Bb C7 F
- Gm C7 F F Gm7 C7 F
- Eb F7/Eb Fm7 Bb7 Eb
- D D/F# G Bm Em D/F# C G
- G A7 D7 G
- Eb Fm7 Bb7 Fm7 Bb7 Eb
- D A7 Bm D/A Gma7
- C G7 C G7 C E7 Am E7
- C#m C#m B C#m
- F F Fma7 Fma7 Bb Bb C C
- Eb Ab Ab Gm Eb Ab Gm Ab
- D A/C# G A D
- F#m D A F#m D A
- Db F7 Bbm Gb Db Ab7 Db

Työnimi

J.Kesäniemi

Intro

C Em Am C Em Am⁷

C Em Am F G⁷

A

C F C F

C F C F

Pre-chorus

G F G F G⁷

B

C Em/B Am Em/G F G⁷

C Em/B Am Em/G F Φ 1. G⁷ 2. G⁷

Bridge

Am G/B C F G

B

C Em/B Am Em/G F G⁷

C Em/B Am Em/G F G⁷

Outro

C Em Am C Em C

D.S al coda

KUVIO 3. Esimerkkikappaleen soinnut.

Melodian työstäminen

Melodia kun alkaa pyörimään päässä, kannattaa se äänittää laulamalla tai soittamalla muistiin.

Esittelen oppilaille muutamia tapoja tuottaa melodioita. Oppilaat saavat tässä vaiheessa kuitenkin itse päättää, kuinka he haluavat melodian tehdä. Ainoa sääntö on, että melodia täytyy kirjoittaa nuoteille.

- Ehkä kaikkein yleisin tapa tuottaa melodioita on hyrällä improvisoiden lyhyitä melodian pätkiä sointukulun päälle ja äänittää ne muistiin.
- Toinen tapa on soitella melodianpätkiä ja äänittää ne muistiin.
- Kolmantena tapana nykyaikainen sekvensseriohjelmien käyttö, joka on ”ipad- aikakaudella” ehdottomasti kaikkein nopeiden yleistynyt trendi.
- Neljäs tapa on teoreettisesti kirjoitetaan nuottipaperille melodioita sointukulkuun sopivaksi.

Kokemuksiani laululinjalta

Annoin oppilaille kotitehtävän äänittää neljän tahdin mittaisia melodianpätkiä kännykällä, tai jollain muulla äänityslaitteella. Tehtävänannossa olin antanut oppilaille sointukulut (pianolla soitetuna mp3 muodossa sähköpostiin) jonka mukaan melodia kuuluisi mennä. Seuraavalla tunnilla tehtiin äänitetyistä melodioista diktaatteja ja kirjoitettiin ne nuoteiksi nuottiviivastolle.

Tehtävä antoi oppilaille selvästi lisää motivaatiota ja hyvän syyn opiskella melodioiden ja rytmien nuotintamista.

Sanoittaminen ja sen sovittaminen melodiaan

Sanoittamista tehdessä ei enää tässä vaiheessa käytetä aikaa tekstin tuottamiseen vaan käytetään valmiiksi tuotettuja tekstejä, joita kirjoitettiin sanoittamisen perusteita opiskellessa.

Tässä vaiheessa suurin työ on saada teksti sovitettua valmiiseen melodiaan. Melodiaa saa toki vapaasti muuttaa ja rytmi on melodiassa täysin avoin, niin ettei

se laita sanoitukselle rajoitteita.

Kokemuksiani laululinjalta

Kun olimme tehneet muutamia melodiadiktaatteja, kerroin oppilaille, että näistä melodioista saa helposti tehtyä lauluja. Oppilaat olivat erittäin epäluuloisia ja kommentit olivat hyvin epäileviä. Annoin heille tehtäväksi kirjoittaa sähköpostiini runoja, fraaseja, mietelauseita, sanoja, päivän tapahtumia, uutisia, tai ihan mitä mieleen tulee.

Yllätyin kuinka ”syvällistä” tekstiä oppilaat kirjoittivat. Osa tekstistä oli hyvin kirjoitettua ja aika valmista laululyriikkaa.

Tein oppilaiden kirjoituksista laulun ja sovitin sen heidän melodiadiktaattitehtäviin ja hetkessä siitä syntyi meidän ensimmäinen yhteinen biisi (liite 2). Biisi syntyi yllättävänkin helposti ja koin itsekkin uudenlaista paloa sanoittamiseen ja ylipäättään säveltämiseen sekä laulujen tekemiseen. Ennen kaikkea koin onnistuneeni motivoimaan oppilaitani teoriaopintojen suhteen. Päätin hylätä perinteisen teorianopettamisen tunneilla ja keskityimme tekemään omia sävellyksiä ja sanoituksia. Huomasin myös että oppilaat eivät enää haukotelleet tunnilla yhtä paljon kuin ennen.

Sovittaminen

Sovittamisessa ei tällä kurssilla perehdytä kenraalibasson sääntöihin tai kontrapunktiin. Klassisen musiikin säännöt eivät välttämättä päde sellaisenaan pop-musiikissa, vaikkakin klassisen musiikin äänenkuljetussäännöistä on pop-musiikin sovittajalle suunnatonta hyötyä. Se saattaa kuitenkin olla rajoittava tekijä. Sen opiskelu on monelle aika haastavaa tässä vaiheessa, mutta toivon että tämä kurssi antaisi kipinän lähteä opiskelemaan myös harmoniaoppia.

Olen rajannut sovittamisen siihen, että mietimme soitinopin tunnilla esitellyille soittimille tyyliin sopivat stemmat. Lisäksi mietimme mahdollisia stemmalauluja, vastamelodioita sekä erilaisten efektisoundien sovittamista.

Stemmalauluissa ja vastamelodioissa käytän klassisen musiikin äänenkuljetussääntöjä hyväkseni ja valotan myös hieman oppilaille, mistä äänenkuljetuksessa on kysymys. Kerron myös kuinka tätä on mahdollista opiskella enemmän, jos aihe kiinnostaa. Stemmalauluja sovitettaessa on myös hyvä tilaisuus kerrata intervallit.

Hyvä apuvälineenä sovittamiseen on tietokone. Tietokoneen sekvensseriohjelmiin tutustutaan tarkemmin studiotekniikkaosiossa, mutta sovitustyötä tehdessä käyttötarkoitus sekvensseriohjelmissä on hieman toisenlainen: Sovittamisessa sekvensseriohjelman softasyntetisaattorit ovat käytössä ja tässä vaiheessa ohjelmaa ei tarvitse käyttää äänitysokaluna. Midi-koskettimisto on tarpeellinen vaan ei pakollinen, mutta sen olemassaolo helpottaa huomattavasti työskentelyä. Ohjelmiston valinta on jokaisen henkilökohtainen asia. Riippuu myös paljon siitä, onko käyttöjärjestelmänä Mac-tietokoneissa käytettävä os X, vai onko Windowsia käytettävä tietokone. Mac-käyttäjille luontainen valinta on GarageBand tai Logic Pro. GarageBand on riittävä moneen tarkoitukseen ja sisältää laajan kirjaston erilaisia soundeja ja on valmiina kaikissa Mac-tietokoneissa. Logic Pro on taas ammattilaisille suunnattu ohjelma, joka sisältää lähes kaiken mitä musiikin tekemiseen ja tuottamiseen tarvitaan. Windows koneille vaihtoehtoja on useita. Esimerkiksi Cubase, sonar, Samplitude, FL studio, Ableton live, Reason toimivat molemmissa käyttöjärjestelmissä. On myös hyvin yleistä, että äänikortin kylkiäisinä tulee ominaisuuksiltaan riittävä äänitysohjelma. Vaihtoehtoja on kuitenkin useita ja monet maksavat paljon ja ylittävät useassa tapauksessa kotikäyttäjän budjetin ja jotkut ovat taas edullisia, tai jopa täysin ilmaisia.

Työskentelyjärjestys on hyvä määrätä etukäteen varmistaakseen työn etenemisen:

1. Tiedossa on jo tyyli- ja tahtilaji, suurpiirteinen tempo. Helpointa on näiden tietojen perusteella lisätä rumpukomppi. Tyyli- ja tahtilaji kertookin jo aika paljon rumpukompin luonteesta ja vaihtoehtoja rumpukopeiksi ei enää jää kovin paljoa.
2. Rumpukompin valinnan jälkeen on luontaista miettiä rumpukomppiin sopivaa bassokulkua.
3. Kitarakomppi ja kosketinsoittimet. Tyyli- ja tahtilajista riippuen seuraavaksi mietitään harmoniasoitinien komppia joko kitaralla tai kosketinsoittimella, tai

molemmilla.

4. Riffit, soolot, fillit.

5. Taustalaulut, jousistemmat, puhallinSTEMMAT, vastamelodiat ja niin edelleen

4.6 Äänittäminen

Tässä osiossa tutustutaan siihen, kuinka nuoteilla valmis biisi työstetään kuunneltavaan muotoon. Tämä onkin mielestäni kaikista vaiheista mieleisin, koska se painottuu käytännön tekemiseen, eli soittamiseen ja kokonaisvaltaiseen äänenkäsittelyyn. Tämä on myös biisinteen viimeinen vaihe, jonka jälkeen kuulee vihdoin miltä sävellys oikeasti kuulostaa.

Tämä osio jakautuu seuraaviin vaiheisiin:

- Tutustutaan kotistudiolaitteisiin
- Johdatus äänitystekniikkaan
- Pohjien äänittäminen (rummut, kitara, basso, koskettimet)
- Laulujen äänittäminen
- Miksaus ja masterointi
- Levyn kansien suunnittelu ja teko

Kotistudiolaitteisiin tutustuminen ja johdatus äänitystekniikkaan saattavat kuulostaa tylsältä, liian teoreettiselta. Olenkin jättänyt niiden teoreettisen opetuksen vähäiseksi ja pyrin siihen, että oppilaat pääsisivät heti tekemisen makuun. Esimerkiksi johdatus äänitystekniikkaan tapahtuu siinä vaiheissa, kun oikeasti mikitämme soittimia ja säädämme signaalien tasoja kohdalleen.

Kirjallisuutta aiheesta

Oma studio ja äänittämisen taito, on J. Pekka Mäkelän & Kivi Larmolan (2009) kirjoittama kirja, jota käytän lähteenä studiotyöskentelyn opettamisessa. Kirja on kirjoitettu kotistudiotyöläisille tai niille jotka ovat aikeissa rakentaa omaa kotistudiota. Kirja on kirjoitettu selkokielellä, niin että aloittelijakin ymmärtää mistä puhutaan. Kirjasta on pyritty tekemään myös mahdollisimman ajaton, mikä on tällä alalla erittäin haastavaa tekniikan nopean kehittymisen takia.

Toinen suomenkielinen julkaisu on Jukka Laaksosen kirjoittama Äänityön kivijalka (Riffi-julkaisut 2006), joka on perusteellinen teos ja sopii enemmän äänialan ammattilaisille ja opiskelijoille. Tälle kurssille kirja on kuitenkin liian korkealentoinen ja syventyy liikaa yksityiskohtiin.

Studiolaitteisto

Äänitys tapahtuu kotistudio-olosuhteissa, tarkoittaen käytännössä sitä, että laitteisto on kenen tahansa hankittavissa pienellä budjetilla.

Useat oppilaat ovatkin innostuneet kurssin aikana oman kotistudion ”rakentamisesta”. Studiolaitteiden esittelyn aikana olemmekin käyneet katsomassa internetistä studiolaitteiden tämän päivän hintoja ja uutuustuotteita.

Ennen äänityksien aloittamista tutustutaan hieman äänityslaitteistoon. Laitteiston esittelyyn kuuluu:

mikrofonit, piuhat, kuulokkeet, monitorikaiuttimet, tietokone, audio interface ja äänitysohjelmisto. Tässä on kaikki, mitä kotistudioäänittäjä tarvitsee tehdäksään äänityksiä.

”Miten makuuhuoneesta tehdään äänitysstudio? Entä mistä napista tähän biisiin saadaan lisää fiilistä?” (Mäkelä, 2009).

Mikittäminen ja signaalien tasot

Vaikka studiolaitteet ja olosuhteet ovatkin ostettu pienellä budjetilla, äänitystekniikka on kuitenkin sama kuin ammattistudioissa. Tarvittavat mikitystekniikat opetellaan käytännössä. Teoriassa kyseisten tekniikoiden ja ylipäätään studiotekniikan opiskelu on suurimmalta osin matematiikkaa ja saattaa

olla monelle aika puuduttavaa. Toki muusikoiden on hyvä tietää, mitä tarkoittaa vaihevirhe ja mitä se tarkoittaa myös teoriassa. Esimerkiksi vaihevirheen näyttäminen nykytekniikalla on helppoa tietokonetta apuna käyttäen.

4.7 Opiskelijapalaute

Lukuvuoden loputtua oppilailta kerättiin anonyymit palautteet strukturoitua palautelomaketta käyttäen. Palautteet koskivat kaikkea opetusta ja yleistä viihtyvyyttä koko kurssilta. Palaute oli oman kurssini osalta erittäin hyvää, tai ainakin niiden mielestä ketkä palautetta antoivat. Kaikilta kurssilaisilta en palautetta saanut, esimerkiksi lukiossa opiskelevilta en saanut anonyymiä kirjallista palautetta.

Olen myös teemahaastatellut muutamaa oppilasta kurssin jälkeen, tehdessäni tätä opinnäytetyötä. Näiden entisten oppilaiden kanssa olen myös jatkanut yhteistyötä musiikin parissa. Parasta palautetta onkin ollut oppilaiden menestyminen ja kiinnostuneisuus musiikin parissa kurssin jälkeen ja ainakin tällä mittarilla mitattuna palaute on ollut hyvää. Muutamassa tapauksessa odotukset ovat ylittyneet reilusti, mikä on todella hienoa.

Negatiivista palautetta ei kurssista tullut ja tämäkin innosti minua kehittämään tätä metodologia lisää. Tämän opinnäytetyön tuloksena pystyn pitämään entistä parempia ja tarkoin suunniteltuja kursseja.

5 POHDINTA

Olen kertonut tässä opinnäytetyössäni opetusfilosofiaani siitä, että oppilaat oppisivat käyttämään tietoaan työkaluina. Myös biisintekokurssi toimii musiikinopettamisen välineenä ja oppilaiden työkaluina ovat opitut musiikin teoriat. Biisin tekeminen on projekti oppilaille, jossa heillä on mahdollisuus oppia käyttämään jo hankittuja tietoja käytännössä. Oppilaat pääsevät konkreettisesti kuulemaan ja näkemään asiat ja kun asiat konkretisoituvat, niitä on silloin enää vaikea unohtaa. Toisin kun esimerkiksi ”perinteisellä” musiikin perusteiden tunnilla, missä opiskellut teoria- ja säveltapailutaidot unohtuvat aika nopeasti monilta oppilailta. Ne jotka ymmärtävät heti kaiken mitä teoriatunneilla opetetaan, ovat niitä, jotka osaavat soveltaa ne heti käytäntöön. Tarkoituksena tällä kurssilla olisikin tukea teoria-aineiden opetusta syventämällä jo opittuja asioita niin, että kaikki oppilaat pääsivät käyttämään opittuja teorioita käytäntöön.

Olen myös pohtinut klassisen musiikin merkitystä ja ennen kaikkea harmoniaoppia ja sen opettamisen merkitystä rytmimusiikin opiskelijoille. Kiistely aihe onkin musiikkiopistoissa ja konservatorioissa klassisen ja kevyenmusiikin opetuksen ristiriidat. Tosiasia on kuitenkin se, että molemmat ovat musiikkia ja parhaimmillaan tukevat toisiaan. Mielestäni ne voidaan hyvin yhdistää myös yhdeksi tyyliksi. Onko kysymys vain asenteista?

Itse olen kokenut klassisen musiikin opinnot ja ennen kaikkea harmoniaopin säännöt nykyään todella tarpeelliseksi, mutta vasta kun aloin sovittamaan ja säveltämään musiikkia kuoroille ja orkestereille.

Olen kerännyt rytmimuusikoilta, kansanmuusikoilta ja klassisilta muusikoilta mielenkiintoisia anonyymejä mielipiteitä ja väitteitä, jotka koskevat tämän päivän musiikinopetusta ja varsinkin musiikin teoriaa. Eniten keskustelua ovat herättäneet harmoniaopin säännöt ja hyvänä kakkosena reaalisoitumerkinnät. Viimeisin kommentti oli kuitenkin mielestäni aika negatiivinen koskien reaalisoitumerkintää: *”Sointumerkit on tarkoitettu niille jotka ei osaa lukea nuotteja”*. Tällaiselle väitteelle on vaikea löytää argumentteja. Jos asiaa lähtee miettimään vaikkapa nuottikirjoituksen historian näkökulmasta, mullisti Guido Arezzolainen nuottikirjoituksen 1000-luvulla kehittämällä neljäviivaisen nuottiviivaston ja

jazzmuusikot alkoivat käyttää 1900-luvulla sointumerkkejä. Sehän on ihan normaalia kehitystä. Maailma muuttuu ja niin muuttuu musiikkikin ja nuottikirjoitus! Mitä haittaa siitä voi olla, jos klassinen viulisti osaa improvisoida sointumerkeistä? Kysymys on sukupolvien välisistä eroista ja toisaalta on hyvä kunnioittaa perinteitä. Olen kuitenkin pohtinut monesti sitä, voiko esimerkiksi B- ja H-sävelen yhtenäistämisen epäonnistuminen johtua pelkästään siitä, että halutaan vaalia perinteitä ja että se on osa musiikin historiaa? Totuus on kuitenkin se, että se aiheuttaa sekaannusta niin oppilaille kuin opettajillekin. Toisaalta taas tällainen sekaannus on myös hyvä hetki valaista oppilaille musiikin historiaa.

Uusien innovaatioiden ja tekniikan hyväksikäyttö opetuksessa on varsinkin nuorille oppilaille mieleistä. Maailmassa on paljon nuoria virtuooseja, jotka eivät ole saaneet ensimmäistäkään soittotuntia. Ainoa opettaja ovat olleet netistä löydetyt ”klipit”.

Suomalainen Rockway-soitonopetusnettisivusto on suomalainen taidonnäyte ”videoklippi-opetuksesta”, ja tämä alkaa olla heillä mielestäni hyvällä mallilla.

En toki väitä, että videoklipit korvaisivat hyvän opettajan, mutta mielestäni hyvä opettaja osaa käyttää klippejä ja muitakin innovaatioita hyväkseen opetuksessa.

Myös tietokoneiden käyttö musiikinopetuksessa on nykypäivää ja tämä vaatii opettajalta tekniikan hallintaa. Itse haluaisin olla edistämässä tekniikan käyttöä musiikin opetuksessa, koska tekniikka kiinnostaa minua ja olen ollut aina kiinnostunut viimeisimmästä tekniikasta. Olen myös huomannut, että nuoret ovat hyvin perillä ja kiinnostuneita viimeisimmästä tekniikasta, niin pojat kuin tytötkin. On vaikea olla askeleen edellä nuoria oppilaita uusimpien teknisten laitteiden tietämyksessä. Ei pidä missään nimessä aliarvioida nuorten teknistä osaamista tai teknisten laitteiden haltuunottamista. Ehkä tämä lieneekin jonkinlaista evoluution tulosta?

Nuotinkirjoitusohjelmien käyttö opetuksessa on mielestäni nykyaikaa ja ohjelman opettelu kuuluu osana opetukseen monissa oppilaitoksissa. Se on kuitenkin monissa tapauksissa erillinen kurssi, eikä nuotinosohjelmaa sitten enää välttämättä hyödynnetä esimerkiksi teoriatunneilla. Onko kysymys resursseista, siitä ettei ole varaa hankkia tietokoneita teorialuokkiin, vai mistä?

MuseScore on ilmainen suomenkielinen vapaaseen lähdekoodiin perustuva nuotinnusohjelma, jota voi vapaasti ladata netistä niin paljon kuin haluaa. Tietokoneita, joissa MuseScore toimii hyvin, saa nykyään jo melkein ilmaiseksi, joten kysymys ei voi olla rahasta.

MuseScore on mielestäni muutenkin loistava ohjelma oppilaitoksissa ja oppilaille, koska sitä on helppo opetella käyttämään ja siitä on myös helppo siirtyä Sibelius-nuotinnusohjelmaan (esim. samat näppäimistöoikotiet). Ohjelman käyttämisestä on tehty hyviä opetusvideoita, joiden avulla oppilas oppii käyttämään ohjelmaa ihan itse ja opettajaa tarvitaan ainoastaan ohjaajan roolissa.

Studiotekniikka, äänittäminen ja lopulta valmis äänite ovat esimerkki niistä asioista, jotka motivoivat oppilaita jatkamaan omien biisien nikkarointia. Levyn tekemiseen liittyy monta erilaista vaihetta jotka aiheuttaa monenlaisia tunteita. Jossain vaiheessa saattaa tulla niin epätoivoinen olo, että on valmis lopettamaan kesken koko projektin. Mutta jos jaksaa puurtaa loppuun asti ja saa biisin valmiiksi masterointia myöten, on se yleensä niin mahtava tunne, että haluaa tehdä sitä uudestaan.

Studio on se paikka, jossa oma biisi saa sen oikean luonteen, vaikka se olisi kuinka tarkasti mietitty etukäteen. Sovitusta tehdään paljon vielä studiossa ja ei ole väärin, vaikka tämän kurssin sovitussosio pidettäisiin kokonaan studiossa.

Studiotekniikan hyväksikäyttö opetuksessa on myös reflektovaa: oppilas voi arvioida itse itseään kuuntelemalla äänitettyä tuotosta. Esimerkiksi jos laulaja ei ole tyytyväinen ensimmäiseen ”ottoon”, niin voi ottaa toisen oton ja kuunnella, olisiko tämä parempi kuin edellinen.

Tämä mahdollistaa myös oppilaan ja opettajan yhteisen analyysin, mikä on selvästi tehokkaampaa kuin pelkkä opettajan palaute oppilaan soittonäytteestä.

Kaiken kaikkiaan opinnäytetyön työstäminen oli mielenkiintoinen prosessi alusta loppuun. Missään vaiheessa ei tullut tunnetta ettei tiedä mitä kirjoittaisi seuraavaksi. Koko opinnäytetyöprosessin aikana kävin mielessäni pitämiäni biisintekokursseja, teorialunteja, bänditunteja, studiotekniikkatunteja ja keskusteluja kollegojen ja oppilaiden kanssa. Myös itsereflektointi ja palautteen

hankkiminen on ollut tärkeässä osassa. Opinnäytetyöni on myös oppilaiden ääni ja mielipide siitä millainen voisi olla vaihtoehtoinen tapa opiskella musiikin teoriaa. Haluan myös jatkossa kuunnella oppilaitani ja olla kehittämässä ja uudistamassa musiikinopetusta. Myös suomenkielisen oppimateriaalin uudistamiselle olisi tarvetta ja suunnitelmissani olisikin päästä vaikuttamaan tähän puutteeseen oppilaitosten kehityksen myötä.

LÄHTEET

Eerola, T. 2009. Miten musiikki toimii. Huomioita musiikin vaikutuksista ja musiikin psykologiasta. Www-dokumentti. Saatavissa: <http://musiikkipsykologia.wordpress.com> Luettu 25.2.2013.

Hakkarainen, K., Lonka, K. & Lipponen, L. 2004. Tutkiva oppiminen. Helsinki: WSOY.

Heikkilä, P & Halkosalmi, V-M. 2006. Tohtori Toonika. Keuruu: Otava.

Hirschhorn, J. 2001. The complete idiot's guide to songwriting. Berkley: Alpha books.

Huhta, M. 2008. Aamunkoista tähtivyöhön. Jyväskylä: Gummerrus.

Laaksonen, J. 2006. Äänityön kivijalka. Joensuu: Riffi-julkaisut.

Mäkelä, J. P. & Larmola, K. 2009. Oma studio ja äänittämisen taito. Helsinki: LIKE.

Oppimiskäsitykset 2013. Jyväskylän ammatillinen opettajakorkeakoulu. Www-dokumentti. Saatavissa: <http://oppimateriaalit.jamk.fi/oppimiskasitykset/>. Luettu 25.2.2013.

Raivio, J. 2009. Biisinikkarikurssi. Kehittämishankeraportti. Jyväskylän ammatillinen korkeakoulu. Ammatillinen opettaja korkeakoulu. Saatavissa: <http://www.theseus.fi/search?query=raivio&submit=Hae>. Luettu 23.8.2012.

Rockway. 2013. Web-opetusympäristö. Saatavissa: www.rockway.fi. Luettu 17.1.2013.

Salo, H. 2009. Kahlekuningaslaji. Laululyriikan käsikirja. 5. painos. Helsinki: LIKE.

Saloviita, T. 2006. Yhteistoiminnallinen oppiminen ja osallistava kasvatus. Jyväskylä: PS-Kustannus.

Tasokoe

Nimi _____

Tunnista nuotit ja tauot

1

2

3

4

5

6

7

8

2

Tunnista nuottiavain

1. _____

2. _____

Mitä tarkoittaa...

1. Forte _____

2. Fortissimo _____

3. Piano _____

4. Piano pianissimo _____

5. _____

6. rit. _____

7. accel. _____

8. _____9. _____

Nimeä sävelet

1. ____ 2. ____ 3. ____ 4. ____ 5. ____

1. ____ 2. ____ 3. ____ 4. ____

Nimeä intervallit (numeromerkinnällä)

1. ____ 2. ____ 3. ____ 4. ____ 5. ____ 6. ____ 7. ____ 8. ____ 9. ____

Piirrä viivastolle oikea intervalli annetusta sävelestä ylöspäin

1. Kvintti 2. Pieni terssi 3. suuri sekunti 4. pieni septimi 5. Vähennetty kvintti

Tunnista soinnut

1. ____ 2. ____ 3. ____ 4. ____ 5. ____ 6. ____ 7. ____

8. ____ 9. ____ 10. ____ 11. ____ 12. ____

4

Muodosta soinnut annetuista sointumerkeistä

1. Am 2. E 3. Fm 4. Bbm 5. Dm^{7b5}

Piirrä etumerkinnät annetulle sävellajille

1. G - duuri 2. A - duuri 3. Ab - duuri 4. c - molli

Tunnista sävellaji

1. _____ 2. _____ 3. _____ 4. _____

Kirjoita asteikot nuottiviivastolle

C - duuriasteikko A - luonnollinenmolliasteikko

A - hamoninen molliasteikko A - mollipentatoninen

Esikoinen

O.M.J

Intro

C Am Dm G C C Am Dm G Am G

A

6 C Am Em F G

nyt kuu-let sa - no - ja, kau - nii - ta sa - no - ja hy-vän mie - len ne tuo.
mä en__ ai - na jak - sa yk - sin__ tar - vit - sen__ si - nu - a

10 C Am Em F G

Nyt pyy-dän pis - tä sil - mäs__ kii - ni ja tu - le het - keks mun luo
mä en löy - dä pe - ril - le__ oothan mul - le__ i - ha - na__

14 F Dm G Em

ha - lu - ai - sit - ko nyt tans - si - a__ o - lo - huo - neen lat - ti - al - la
elä - mästä ei tie - dä kos - kaan__ ei tie dä kos-kaan min - ne se joh-taa

18 F Dm G E

pi - dä kiin - ni vie - lä het - ki teh-dään yh-des-sä pie - ni tut - ki-mus ret - ki
elä - mäs-sä__ on suu-ri__ kai - puu__ suu-ri kai- puu__ kun - nes sen koh- taa__

B

22 Am G F Dm E

Y - li__ suur - ten vuo - ri - en__ lä - pi pien - ten ko - lo - jen__ o - len

26 Am G Am Dm E

val - mis sa-maan ai - kaan__ kans - sa - si kul - ke- maan__ y - li

LIITE 2/2

2

30 Am G F Dm E

suur - ten val - ta - me - ri - en__ lä - pi har - mai - den__ ki - vi - en__

34 Am G $\text{\textcircled{C}}$ 1. Am Dm E 2. Am Dm E

mat - kam - me jat - kuu__ i - kui - suu - teen__ suu - teen__

40 $\text{\textcircled{C}}$ C Am

an - na__ mun vie - dä__ yh - teis - tä tie - tä__ mut

44 F E

lu - paa__ mul - le et - tet kos - kaan taak - se kat - soo saa *D.S AL CODA*

48 $\text{\textcircled{C}}$ Am Dm E Am G F Dm E

suu - teen__ Y - li__ suur - ten vuo - ri - en__ lä - pi pien - ten ko - lo - jen__ o - len

54 Am G Am Dm E

val - mis sa - maan ai - kaan__ kans - sa - si kul - ke maan__ y - li

58 Am G F Dm E

suur - ten val - ta - me - ri - en__ har - mai - den__ ki - vi - en__

62 Am G Am

mat - kam - me jat - kuu__ i - kui - suu - teen__

Rumpukomppeja osa1

1/8 - Beat

Drum Set

Musical notation for a drum set in 4/4 time, featuring a steady 1/8 note bass drum pattern and a snare drum pattern of eighth notes.

Disco

Musical notation for a disco drum set in 4/4 time, featuring a steady 1/8 note bass drum pattern and a snare drum pattern of eighth notes with occasional accents.

3 1/16 - Beat (hidas)

Dr.

Musical notation for a drum in 4/4 time, featuring a triplet of 1/16 notes followed by eighth notes.

1/16 - Beat (Nopea)

Musical notation for a drum in 4/4 time, featuring a steady 1/16 note pattern with occasional rests.

Shuffle

5

Dr.

Musical notation for a drum in 4/4 time, featuring a shuffle pattern with triplets of eighth notes.

1/16 - shuffle

Musical notation for a drum in 4/4 time, featuring a shuffle pattern with triplets of 1/16 notes.

Reggae

7

Dr.

Musical notation for a drum in 4/4 time, featuring a reggae pattern with a 7/8 note bass drum pattern.

Reggae 2

Musical notation for a drum in 4/4 time, featuring a reggae pattern with triplets of eighth notes.

Kappalelista (biisien rakenteet)

Suomipopin helmiä 1

Telepatiaa (J. Karjalainen)
Neljän ruuhka (A. Tamminen)
Tuhat yötä (M. Kolehmainen)
Naispaholainen (A. Sirkesalo)
viimeinen (R. Asikainen)

Suomipopin helmiä 2

Krokotiili-rock (Elton John, Bernie Taupin)
Elämän tarkoitus (S. Pesola)
Pop – musiikkia (I. Alanko)
Rakkauden Haudalla (J. Leskinen)

Pop tänään vol.1

Hyökyaalto (A. Rannila - M. Tamminen / S. Törmä)
Ainutlaatuinen (T. Brunila / M. Koskinen)
Set fire to the rain (Adele)
Sabotage (Chisu)
Poker face (S. Germanotta – N. Khayat)